

Budowanie nowej Szkocji: wymiar sprawiedliwości w niepodległej Szkocji

BUILDING A NEW
SCOTLAND

Podsumowanie

W tym 13. artykule z serii pt. „Budowanie nowej Szkocji” przedstawiamy propozycje rządu szkockiego dotyczące wymiaru sprawiedliwości w niezależnej Szkocji. Więcej szczegółów na ich temat znajdziesz w pełnej wersji publikacji, w której również podano odniesienia do źródeł i przeanalizowano argumenty merytoryczne na poparcie wspomnianych propozycji.

Ten artykuł koncentruje się na wymiarze sprawiedliwości w Szkocji, za który w znaczącej mierze niezależnie odpowiada jej rząd, oraz przedstawia korzyści wynikające z pełnych uprawnień w tym zakresie, które kraj mógłby uzyskać po ogłoszeniu niepodległości. Odrębne kompetencje do rozpoznawania i rozstrzygania spraw sądowych w Szkocji sięgają czasów sprzed decentralizacji. Tę odrębność utrwalono w akcie unii z 1707 roku. Wymiar sprawiedliwości już sprawuje niezależną władzę sądowniczą. W jego ramach działają niezależne sądy, trybunały i inne organy sądownicze oraz niezależna prokuratura, a obywatele mogą zdobywać odrębne zawody prawnicze. Dodatkowo Szkocja ma oddzielne służby więzienne, policyjne, pożarnicze i ratunkowe.

W niepodległej Szkocji rząd mógłby samodzielnie podejmować wszystkie decyzje dotyczące wymiaru sprawiedliwości (obecnie ma tu ograniczone swobody), a ośrodki decyzyjne i operacyjne również znajdowałyby się w kraju. Dzięki temu działania w zakresie niektórych najbardziej palących problemów społecznych – np. przestępczości zorganizowanej czy uzależnienia od substancji odurzających i hazardu – mogłyby być bardziej skoncentrowane i kreatywne, a także przystosowane do konkretnych uwarunkowań i potrzeb szkockiego społeczeństwa.

Niepodległa Szkocja byłaby również otwartym, zaangażowanym i merytorycznym partnerem międzynarodowym, odgrywającym kluczową rolę w ponadgranicznym rozwiązywaniu problemów dotyczących wymiaru sprawiedliwości. Dzięki współpracy z partnerami z za granicy niepodległa Szkocja mogłaby realizować i rozwijać wspólne cele oraz w pełni uczestniczyć w eliminowaniu wyzwań globalnych (zwłaszcza przeciwdziałaniu terroryzmowi, przestępczości w sieci i groźnej przestępczości zorganizowanej).

Podejście do kwestii sprawiedliwości

Jeśli chodzi o wymiar sprawiedliwości, rząd Szkocji określił swoją jasną wizję kraju praworządnego, bezpiecznego i odpornego. W wielu obszarach wymiaru sprawiedliwości przez lata wprowadził liczne ulepszenia. Szkocja może być dumna z dotychczasowych osiągnięć w tym zakresie, jednak czekają ją dalsze prace, co

pokazują nasze ambitne plany realizacji.

W niezależnej Szkocji mielibyśmy do dyspozycji pełen wachlarz narzędzi polityki i działalności, które są niezbędne do zapewnienia jej obywatelom bezpieczeństwa, a przecież mamy na swoim koncie konkretne osiągnięcia w zakresie ograniczania przestępczości i ochrony obywateli. Zobowiązanie naszego rządu na rzecz ochrony praw człowieka rozszerzono by na wszystkie obszary wymiaru sprawiedliwości, dzięki czemu prawa obywateli Szkocji byłyby chronione według najwyższych norm międzynarodowych, w tym według Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Działalność w tym obszarze koncentrowałaby się na kluczowych aspektach takiego podejścia, czyli wczesnej interwencji, rehabilitacji i zapobieganiu przestępstwom. Dodatkowo priorytetem byłoby wdrożenie podejścia zorientowanego na ofiarę, opracowanego na podstawie wiedzy o urazach. Celem tego byłoby ograniczenie wiktylizacji oraz walka z przemocą wobec kobiet i dziewcząt.

Widoczna zmiana

Niepodległość to coś więcej niż możliwość budowania struktur dobrze funkcjonującego państwa. W tym dokumencie przedstawiono szereg szans wynikających z odzyskania przez Szkocję niepodległości, które z kolei pozwoliłyby rządowi szkockiemu na przyjęcie nowego podejścia w takich obszarach, jak: groźna przestępczość zorganizowana, posiadanie i użycie broni oraz handel ludźmi.

Odzyskanie niepodległości pozwoliłoby rządowi na poszerzenie swojego podejścia do ochrony zdrowia publicznego o ograniczanie przestępczości i jej zapobieganie, ponieważ lepiej jest zapobiegać chorobie, niż ją leczyć – lepiej jest zapobiegać przestępczości, niż reagować, kiedy się pojawi. Podejście to zaczęłoby obejmować dotychczas zastrzeżone obszary, takie jak reforma polityki dotyczącej substancji odurzających. W naszych propozycjach wyjaśniliśmy to, jak wiedza specjalistyczna w zakresie polityki i działań operacyjnych może pomóc w eliminacji konkretnych poważnych zagrożeń, z którymi musi zmierzyć się Szkocja. Wyjaśniliśmy również to, jak możliwości w zakresie bezpieczeństwa i zdolności wywiadowcze są w stanie zwalczać skomplikowane zagrożenia – od terroryzmu po cyberataki.

Wzmocniona współpraca

Możliwie jak najszybciej po odzyskaniu przez Szkocję niepodległości rząd kraju chce złożyć wniosek o członkostwo w Unii Europejskiej. Ponowne przystąpienie do UE zapewniłoby Szkocji korzyści wynikające z dostępu do sieci i systemów, który to dostęp kraj ten utracił w wyniku brexitu.

Niepodległa Szkocja mogłaby reprezentować sama siebie na scenie międzynarodowej oraz być samodzielnym członkiem Rady Europy, ONZ i Interpolu. Dzięki współpracy z partnerami zza granicy niepodległa Szkocja mogłaby realizować i rozwijać wspólne cele oraz w pełni uczestniczyć w eliminowaniu wyzwań globalnych.

Byłaby w stanie wykorzystywać dotychczasowy skuteczny model współpracy z władzami w innych regionach Wielkiej Brytanii oraz dotychczasowe relacje. Istnienie odrębnego systemu prawnego i odrębnego wymiaru sprawiedliwości w Szkocji jednocześnie oznacza to, że obowiązują już zasady ponadkrajowej współpracy między policją a prokuraturą w Szkocji, Anglii i Irlandii Północnej.

Wnioski

Szkocja może pochwalić się odrębnym systemem prawnym i odrębnym wymiarem sprawiedliwości, które istnieją od czasów średniowiecza. Ma w tym zakresie wiele sukcesów i osiągnięć, z których może korzystać obecnie: jest w stanie dodawać kolejne elementy, które pozwolą jej na dalsze tworzenie sprawiedliwego i skutecznego systemu prawnego w niepodległym kraju.

Rząd Szkocji określił jasną wizję praworządnej, bezpiecznej i odpornej Szkocji. Ustanowił ambitny program reform, które chce realizować z kluczowymi partnerami z sektora prawnego.

W niepodległym kraju ten ambitny program obejmowałby również te obszary, które obecnie kontroluje rząd Wielkiej Brytanii. Obecne ustalenia mogą ograniczać możliwości zmiany polityki i przepisów prawnych, co uniemożliwia uwzględnienie wszystkich potrzeb i uwarunkowań Szkocji.

Odzyskanie niepodległości pozwoliłoby nam wykorzystywać dotychczasowe relacje zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i za granicą, tworzyć nowe relacje oraz zyskać status równorzędnych partnerów – państw realizujących wspólne cele w obszarze wymiaru sprawiedliwości.

© The Scottish Government 2024

Publikacja: rząd Szkocji, kwiecień 2024 r.

Opracowanie dla rządu Szkocji: APS Group Scotland, 21 Tennant Street, Edinburgh EH6 5NA PPDAS1447206 (04/24)